

נחיצות ההדרכה

הצורך בהדרכה

כל חתן חושב שעתיד הנישואין שלו הולך להיות ורוד ופורח, ובחיי הזוגיות שלו לא יהיה מושג של הערות וויכוחים. הוא בטוח שעם הזמן הוא יגלה רק את המעלות שבבת הזוג, כך שתהיה הסכמה מלאה על שלל נושאי החיים בכלל ועל התנהלות הבית בפרט. אלא שהדמיון הזה עוצר ברגע בו הוא נפגש עם מציאות החיים, בעת שהוא מגיע למצב של התמודדות יומיומית עם האשה ומבין שהחיים הם לא פיקניק אלא עבודה...

ישנם חתנים צעירים שמנסים להתכחש להתמודדות הזו, לדעתם לא אמורה להיות להם בעיה להסתדר עם בת זוג, אלא שזו עובדה מוגמרת, ובסופו של דבר זה טופח על פניהם, אם לא במוקדם אז במאוחר...

כל מי שמתעתד להינשא צריך לדעת, שכעת הוא צריך להתנהג בצורה אחרת ממה שהיה רגיל עד היום. עד היום הוא היה בחור המצוי בסביבת גברים, כגון בבית מדרש, בבית הספר או בצבא, וכיום הוא צריך לחיות עם אשה שתכונותיה שונות ממנו לגמרי, לתקופה ממושכת ובשגרה יומיומית מחייבת. מספרים שהגיע חתן טרי, לאחר כשלושה חודשי נישואין, אל ה'חזון איש' זצ"ל, הרב התעניין במצבו ושאל "נו, איך בנישואין?", ענה החתן בחיוך מתוק "כל כך נחמד, ממש טוב", ה'חזון איש' הביט בו בתמיהה ואמר "אם כך, כנראה שעדיין לא התחתנת!". שכן השלב בו נחשפים לשוני שבין האיש והאשה, הוא תחילת ההתמודדות, הוא השלב המרכזי במערכת הנישואין...

והעבודה הזו דורשת מאמץ לא קל, כמו שהרב ניסים יגן זצ"ל היה אומר "הרבה יותר קשה לנהל חיי בית ומשפחה מאשר להטיס מטוס!". הרב הוכיח זאת, שהרי חיילים הלומדים קורס טייס, כבר לאחר שנתיים הם מטיסים מטוסים וברוך השם לא שמענו שחמישים אחוז מהמטוסים נופלים, לעומת זאת, למגינת לבנו, אנו שומעים על כחמישים אחוז מהבתים שמתפרקים...

להיכנס לגוב האריות

לאשה ישנן תכונות שונות משל גבר, כך שעל הבעל להכיר את האופי והטבע שלה. בכדי להגיע להצלחה, צריך לדעת, ככל שתדע ותכיר אותה יותר כך תצליח יותר בתפקיד. מבלי שתשקיע ללמוד ולהכיר את תכונותיה, לא תוכל להצליח. כתב הרמח"ל (דרך עץ חיים) "אין דבר המחליש את הנשמה כחיסרון הידיעה", רוב החיכוכים ואפילו הקשים ביותר שיש בין בני זוג, נובעים מחוסר ידע והדרכה נכונה לבניית בית, וכמו האימרה הידועה "אין זוג לא מוצלח, יש זוג לא מודרך" (הרב אבנר קוואס שליט"א)...

הרי שום אדם לא יסכים ויעז להיכנס לגוב-אריות מבלי ללמוד על תכונות האריה, מה הם הדברים שגורמים לו להתעצבן, ומה הן התגובות שלו. קל וחומר בחיי הזוגיות, שם המצב רגיש, כל טעות יכולה להוביל להרס נוראי, וכל קלקול קטנטן יכול להחריב את החיים. הכלל הוא, כשאין שלום בבית, כשאין אהבה ואחוה בין בני הזוג, הרי זה תחילת ההרס!

מכאן תשובה ניצחת לאותם חתנים הטוענים 'למה אני צריך הדרכה? וכי אני ילד קטן? הרי יש לי הרבה אחיות ואני יודע להסתדר איתן טוב מאוד?'. הקשר של האשה עם החברה הכללית שונה לגמרי מהקשר עם בעלה, ביניהם הרגש פתוח בערוץ רחב יותר, הכל עדין ודק, ו'מי שלא ילמד, מניין ידע?!', וגם אם ילמד במשך הזמן, זה טוב, אך הטעויות שקדמו כבר נחרטו...

בחיי הנישואין כל טעות יכולה להיות טוטאלית, דוגמא לכך אנו רואים במקרי פגיעה ריגשית, שזו אחת הנקודות החשובות בזוגיות, שכל פגיעה נחרטת בלב

האשה, ונשארת בליבה עד הקבר. מדובר בלב בשר שכל שריטה הנעשית בו משאירה רושם...

החובה לדעת

כדי לעמוד על הדברים, נסטה לרגע אל נושא חינוך ילדים.

פעם התבטא ה'חזון איש' זצ"ל באומרו "הבעיה היא, שלא אלו שיודעים להיות הורים הם הורים, אלא שכל העולם הורים". בכדי שנבין את דבריו נביא דוגמא, כאשר רוצים למסור חפץ לתיקון, ככל שהחפץ חשוב ויקר יותר אנו מקפידים שהאדם המתקן יהיה מוסמך ומקצועי יותר. את הטייפ ניתן לכל מי שטוען שיכול לתקן, ואילו את מכונת הכביסה אנו נקפיד למסור לידי מתקן מקצועי. כמו כן, לתיקון רכב ישן וזול ניכנס למוסך הקרוב והזול ביותר, ואילו לתיקון רכב יוקרתי נקפיד להיכנס דווקא למוסך מורשה ומפואר.

והנה, למרבה הפלא, את מלאכת תיקון הילד והעמדתו, שזו משימה מורכבת ביותר, ולא מילתא זוטרתא היא, הקב"ה מסר לכל הורה יהודי. בשעה שלמרות כל הרצון הטוב, ההקרבה והמאמץ של ההורים, המציאות היא, שמעטים מאוד הם ההורים שמצליחים להעמיד ילדים מושלמים, שניחנים במידות טובות, דבקים בהשם ומלאים ביראת שמים. בפועל, לא כל אחד זוכה להיות כרבי יהושע בן חנניה עליו נאמר "אשרי יולדתו" (אבות פ"ב מ"ח). הסיבה לתופעה המצערת היא, שישנם כללים לחינוך ילדים ודרכים להתנהלות מולם, ולמרבה הצער לא כל הורה מודע לכך שהנושא טעון לימוד.

אם בחינוך ילדים יש צורך ללמוד את הנושא, כל שכן בזוגיות, בענייני איש ואשתו. המערכת יכולה להיות הרבה יותר מוצלחת כאשר בני הזוג למדו ורכשו ידיעות נכונות - את טבעיו וצרכיו של המין השני, את הדרך להשרות שלום ושכינה בבית...

העידן המודרני

גם בזמננו, בעידן המודרני והמתקדם, כאשר הנשים משכילות יותר מאשר בעבר ומעורבות בעולם העסקים שבעברו היה נחלתו הבלעדית של הגבר, הצרכים הנפשיים הבסיסיים לא השתנו בנפש האיש והאשה בקרב רוב הזוגות.

אלא שצמצום ההבדלים והמעמדות שבין הגברים והנשים בתחומים רבים, עם הזמן מעלים ומטשטש את ההבחנה בשוני שביניהם, וכך נראה לעין, שהאופי והצורך שלהם זהה. משום כך, מתגברת החובה ללמוד הדרכה לנישואין. כל אחד מבני הזוג חייב לתת את הדעת על אופיו הפנימי של זולתו, יותר מבעבר. ללמוד על טבעו, ובכך להכיר את נפשו וצרכיו הנפשיים של בן הזוג. משום שאחרי הכל, ההבדלים היסודיים, הביולוגיים והפסיכולוגיים, הנוגעים לשלום בית, עדיין קיימים ומוטמעים באיש ובאשה (המדריך לנישואין של רב זמיר כהן שליט"א).

ככל שהמציאות מטשטשת את השוני שבין המינים, כך מתעצמת החובה לקבל הדרכה, ולקרוא בספרי שלום בית...

אהבה שאינה בטלה

קודם הנישואין, הבחור מוכן להשקיע בנישואין ולתת את כלו להצלחת הקשר והזוגיות, בכדי למלא את התשוקות שלו, ואילו לאחר תקופת נישואין קצרה, שהתאווה פגה במקצת, לאחר שהספיק לממש אותה, הוא מרגיש שקצת קשה לו לתת ולהשקיע. רק אז הוא מופתע לגלות שיש לה רצונות וצרכים משלה. והסיבה לכך היא, שהיתה לו טעות בגישה, שהרי מתחילה הוא נכנס לברית הנישואין בכדי למלא את צרכיו האישיים. מה שאין כן, אילו היה ניגש לנישואין בחשיבה של 'אני כאן בכדי לתת, בכדי להיות מושלם בתורה ומידות, ואיני מצפה לקבל שום דבר!', ממילא לא היה הוא מופתע לגלות שיש לה רצונות שונים וצרכים משונים, כיון שמתחילה הוא התמקד בטובת אשתו, ולא נתן ל'אורות התאווה' לסנוור ולבלבל אותו, ולא תלה את נתינתו בנתינה שלה כלפיו...

כאשר אדם נכנס למערכת יחסים של 'תן וקח', אם לא יעמדו בדרישות שלו הוא יכול להיפגע פגיעה ריגשית, "בטל הדבר בטלה האהבה", לעומת זאת, אם מערכת היחסים אינה מותנת בדבר, כאהבה ש"אינה תלויה בדבר", ממילא גם אם אחד מהצדדים לא יעמוד בתפקידו, אין האהבה בטלה, ועל כן אהבה זו "אינה בטלה לעולם" (אבות פ"ה מט"ז)...

בשר אחד

כל אדם צריך לדעת שהנתינה היא זו שיוצרת את האהבה, כמו שלימדנו רבי אליהו דסלר זצ"ל (מכתב מאליהו ח"א עמ' 37) ש'אהבה היא תולדת הנתינה', הנתינה היא שיוצרת קירבה אצל הנותן כלפי המקבל. הנתינה לזולת גורמת לנותן להרגיש שיש לו חלק בחברו המקבל, ולכן הוא אוהב אותו יותר... ככל שתעניק לה, כך תתרבה האהבה שלך לאשתך...

כמו כן, הוויתור הינו תולדה של הנתינה, והינו מרכיב מרכזי המביא לקירוב אחדות וידידות, שזו מטרת הנישואין, כדברי ה'חזון איש' זצ"ל באיגרתו "שזה כוונת היצירה 'והיו לבשר אחד'".

כל מהלכי ההשקעה בזוגיות ובאשה, כל העניין בחברות, כל מה שצריך 'להראות אהבה וקירוב בריבוי שיחה וריצוי', הם אמצעים להגיע לתוצר הסופי שהזוג יהיה לבשר אחד...

להיות מושלם

זאת ועוד יש לדעת, שהנתינה והחסד הם מה שמביאים את האדם אל השלימות. ישנה ראייה לכך מתנאי הקבלה לסנהדרין, שכן לא מקבלים אדם שאין לו בנים (סנהדרין לו:). שם בוחרים דווקא באדם שיודע להשקיע, שקם בלילה להכין בקבוק לתינוק, שטורח והולך לקנות מטרנה או טיטולים כשצריך, שם רוצים דווקא את מי שחייב לוותר, ויודע לסבול.

ומדוע? כי הסבל מפתח את טוב הלב וההתחשבות. זהו תנאי קבלה הכרחי, כך שלא מקבלים אפילו את האדם הגדול בישראל, ואפילו את המושלם במידות, כל עוד אין לו ילדים, כל עוד הוא לא מוכרח לחשוב על השני.

ההכרח להיטיב לזולת, גורם לאדם להתחשב ולהעפיל למידות טובות, מה שהוא לא היה משיג מעצמו ללא מחויבות. ההשתלמות הגדולה נעשית בעיקר בחיי הזוגיות, שם טבעי הגבר והאשה שונים. רצונו של הקב"ה הוא לעשות לאדם 'בית-ספר', בכדי שילמד לאהוב מישהו שהוא זר ושונה ממנו. הרצון להיות מושלם באמצעות נתינה ועשיית חסד, מהווים סיבה מוצדקת מאוד בכדי להינשא.

כאשר הבעל ניגש לחיי הנישואין במטרה להשתלם במידת הנתינה והוויתור, הוא חוסך המון עוגמת נפש, וכן חוסך ומדלג על הרבה שלבים בדרך להיות עם אשתו 'לבשר אחד'...

בית מנוחה

עד כאן עסקנו אודות הצורך של הבעל בנישואין. כעת נשאל, מדוע האשה מרגישה צורך להינשא? מה היא מחפשת להשיג בנישואין הללו? אם רק נחשוב קצת, הרי את אותן מלאכות ומשימות שהיא עושה בבית, היא יכולה לבצע כשכירה בבתיים אחרים ולהרוויח כסף בעבורן, ובפרט אם אשתך יוצאת לשוק העבודה בכדי שאתה תוכל ללמוד, הרי אצלה הנישואין נראים כמשא וריבוי מטלות, לנקות, לכבס, לבשל, לגהץ ועוד מלאכות עד אין מספר. אם כן, מה מניע אותה להתחתן?

בעת שנעמי רצתה להיפרד מכלותיה רות וערפה, היא בירכה אותן "יתן ה' לכם ומצאן מנוחה אשה בית אישה" (רות א, ט), מדבריה אנו למדים שעיקר תקוות האשה בבית, בכניסה לברית הנישואין, היא למצוא שלווה ומרגוע, לדעת שהיא טובה ורצויה.

זהו גם לשון המילה 'שידוכין', שכן כתב הרמ"א (יו"ד רכת, מג) ששידוך הוא "מעניין 'ומצאן מנוחה', כי תרגום 'ותשקוט הארץ' (שופטים ה, לא) 'ושדיכת ארעא'", דהיינו

מלשון שלוה ורוגע. וזה מה שהאשה מחפשת, שמישהו יאהב אותה, ויעניק לה בכך שלוה ומנוחה...

מטרה משותפת

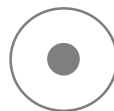
רבי אהרן קוטלר זצ"ל היה חוזר שוב ושוב על קבלה מאת הגאון מוילנא זצ"ל, קבלה שעברה מדור לדור איש מפי איש, בה הוא סיכם את מטרת הנישואין במשפט אחד - "מטרת הנישואין, לאיחוד ביניהם ולהרבות אהבה!", מה שמבהיר לנו שבני הזוג צריכים להציב בפניהם מטרה משותפת העולה מעל כל המטרות והשאיפות אליהם הם מכוונים, והיא להגיע לאיחוד וריבוי אהבה.

על כן, מידי תקופה, כל אדם צריך לבקר את חיי הזוגיות שלו, לבחון את עצמו 'האם אני מנסה להביא לאיחוד, לאחדות וחברות?', 'האם ההתנהלות שלי מקרבת?', 'האם אני מרבה אהבה?', 'האם אני מרגיש שאני באמת אוהבה כגופי?'...

מערכת ה'חיצים העגולים'

בכדי שנבין טוב את 'מערכת החיצים העגולים' נפתח בהקדמה...

בכל אדם מקננת תכונה בסיסית ובהמית של 'אגואיסט', כך שהאדם מתנהל במחשבה ש'אני מרכז העולם, ורק מה שנוגע אליי מעסיק אותי, לפיכך לכל דבר אני מתייחס כפי יחסו כלפיי', וזהו החלק הבהמי

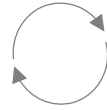

הטמון בתוכו.

אלא שהתכונה הזו מורדת בו ויוצרת לו קשיים לאחר הנישואין, שכן כאשר שני בני זוג אגואיסטים מתחתנים זה עם זה, הם דומים ל'שני חיצים המקבילים זה לזה'. כל אחד מושך לכיוונו, וחושב שאם הוא יוותר הוא יפסיד, וכל נתינתו היא רק במטרה לקבל, בדרך של 'תן וקח'. הבעיה היא, שהרבה זוגות חיים בדרך זו ובנוסחה זו, שהיא המתכון המוביל לאכזבות. זוג שמתנהל כך, חי ב'יחסי שכנות' ולא ב'יחסי נישואין', כי זו בדיוק הנוסחה המביאה לאכזבות, מריבות ותסכולים.

לעומת זאת, ישנה מערכת משוכללת וטובה יותר, מערכת שאמנם בתחילת הדרך היא קשה, אך למעשה היא פשוטה ונפלאה, בבחינת 'דרך ארוכה שהיא קצרה', שבסופה היא מאגדת את בני הזוג לאחד. שמה של המערכת הזו היא 'החיצים העגולים'. הכלל העיקרי במערכת זו הוא, שכל בן זוג ממקד ומכוון את עצמו בהסתכלות על טובת השני. הבעל מתעסק ומכוון כלפי אשתו, והאשה כלפי בעלה. דהיינו, בכל עניין שנוגע לזוגיות ולקשר ביניכם, אתה בוחר לפעול במה שימלא את צרכיה ורצונה, ומפסיק לחשוב על עצמך ולחפש את הרווח שלך.

אם תעשה זאת, היא כבר תדאג לצרכיך, ואף מעבר למה שאתה מצפה. כך שתפקידך הוא לדעת שהיא שונה ממך, להבין אותה ואת צרכיה, ולהתאמץ למלא אותם. כשהיא רואה שהבעל רוצה בטובתה ושמחתה, היא מתמסרת לכל ענייניו, להשקפתו ולמילוי צרכיו. ככל שתחשוב על טובתה ותעשה ותתמיד בטובתה - היא תחשוב ותידבק בך. וכך יקוים בכם הפסוק "וידעת כי שלום אהלך" (איוב ה, כד)...

מערכת 'החיצים העגולים' אומרת 'תפסיק לחשוב על עצמך, כי היא כבר תדאג לזה, ותתחיל לחשוב עליה'... וזה ממש כדברי הרב דסלר זצ"ל (מכתב מאליהו ח"א עמ' 39) המעיד על עצמו שהורה לזוגות צעירים "כל זמן שאתה חושב 'איך אני יכול לעזור לבן הזוג, ולמלא את סיפוקו, שיהיה לו נח?', כל עוד זו החשיבה, אני ערב שהבית שלך יבנה ויתכונן. אך ברגע שכל אחד מכם יחשוב על הרווח של עצמו, האושר מכם והלאה, וזה הסוף של הבית"...

לכן, דע לך, ככל שתתן לה ותדאג לה יותר, כך היא תדבק בך יותר. לעומת זאת, כאשר האשה רואה ומוצאת שהבעל רוצה בצרכיו האישיים, גם היא מבקשת למלא את צרכיה בלבד.

עבודת טרום נישואין

החובה ב'הדרכת חתנים' קודם הנישואין, אינה מחמת שהבחור לא מספיק חכם, אלא בגלל שאצלו זה דבר חדש, וככל שהוא יידע יותר הוא יוכל להתמודד טוב